

SZÖVEG –
KÓLNEI LÍVIA

SOROZAT –
LÉTKÉRDÉS

LEGSZEBB JUTALMUNK, A SZÉPSÉG

Nem titok, hogy a szépségnek nagy szerepe volt világnézeti döntésemben és pályaválasztásomban. Rabul ejtett a középkori képzőművészet és építészet szépsége. Nem értettem, mit jelentenek, mit akarnak mondani azok a műalkotások, de a szépségük lenyűgözött. Nagy igyekezettel próbáltam megfejteni a jelrendszerüket, így adódott a döntés, hogy ezt leginkább az egyetem művészettörténet szakán tudom megtanulni. Amikor pedig kezdtem megérteni a középkori falképek, oltárképek és szobrok mondanivalóját, rájöttem, hogy mind egy irányba küldenek: az istenhit, a kereszténység felé.

◆ BOTLADOZÓ SZÉPSÉGMEGHATÁROZÁSOK

A definíciók, amelyeket európai gondolkodók alkottak a szépségről, mind igazak, de a valóságnak csak egy kis szeletét írják le: szép az, ami jó és kellemes. A szépség a harmonikus arányokban és a szimmetriában rejlik. Minden létezőben felfedezhető a szépség, amely arányos formájának a ragyogása. Szép az, ami minden érdektől mentesen tetszik. Szép az, ami érzei vagy szellemi gyönyört okoz. A sort hosszan lehetne folytatni... Hozzám azok állnak közel, amelyek az érzések oldaláról közelítenek: a szépség megragadja és örömmel tölti el a lelket, rabul ejti az érzékeimet, és elfeledteti a valóság gyatrább részeit.

A SZÉPSÉG VONZ ÉS VIGASZTAL

A külsín elleplezi a mögöttes ürességet vagy belső romlást. Ha a házakon szép a vakolat, a turisták, akik nem járnak a belső udvarokban, szépséget látják a várost. Egy vonzó arcú és arányos testalkatú ember

már megjelenése első pillanatában szimpátiát ébreszt, függetlenül attól, hogy okos vagy jó szándékú-e. A börtönben a rabok szívesebben viselik a színes, tetszetős szabású egyenruhát, mint a piszkosszürke, bő inget és gatyát. A tetszés a szépségélmény előszobája.

Felmérések bizonyítják, hogy a jól kinéző diákok jobb osztályzatot kapnak a tanáraiktól, mint a hétköznapi megjelenésű társaik. A bírósági tárgyalásokat vizsgáló kutatások szerint a fizikailag vonzóbb alpereseket kevésbé ítélik el, és ha el is ítélik őket, enyhébb büntetést szabnak ki rájuk, mint a kevésbé vonzóakra. Ez igazságtalan. Mégis, a szépség okozta gyönyörködés ellágyítja a lelkünket, és olyan sok bajunkra gyógyír, hogy gyakran még az igazságtalanságot is hajlandók vagyunk elszenvadni miatta.

A számítógépes kor szolgáltatott arra bizonyítékot, hogy a legszebbnek tartott arc valójában a legátlagosabb méretű és formájú arc. Az átlagos nem keverendő össze a hétköznappal, mert itt éppen az ellenkezőjét jelenti:

férfiak által szépnek tartott női arckokat vetítettek egymásra, és a metszethalmazból előtűnt azok átlaga, egy olyan arc, amely a legtöbb embernek tetszett. Széppé válni ezek szerint azt is jelentheti, hogy minél jobban megközelíteni az átlagost – amely ritkább, mint a fehér holló.

SZÜLETETT SZÉPSÉG?

A különlegesen szép kisgyerekekről azt tartja a népi bölcsesség, hogy csúnya felnőttek lesznek. Valójában ez logikus: a szőke fürtös, makulátlanul fehér bőrű, finom vonású, gödröcskés arcú kisgyerekekből (a közvélekedés nálunk őket tartja nagyon szépnek) a kamaszodás átlagosabb embereket formál, akik a tökéletes kicsihez képest tűnnek csak csúnyábbnak.

Nagymamám számos testvére között volt egy ikerpár, két kislány. Terike vörös és ráncos bőrű, akit a rokonok nem szívesen vettek kézbe, Rózsika viszont gyönyörű kisbaba volt, csodájára jártak, és összevesztek rajta a leendő keresztszülők. A csodaszép kislány hamarosan meghalt betegségben. A csúnya testvér felnőtt, és aranyszőke hajú, fehér bőrű, búzakék szemű, bájos mosolyú fiatal hölgy lett. A bálokban egyetlen percre sem maradt táncpartner nélkül. Én hetvenes-nyolcvanas éveiben ismertem meg, amikor szépségét már csak a régi fényképek őrizték, de önfeledt, csilingelő nevetése ma is a fülemben cseng.

SZÉPPÉ VÁLNI

„A rút kiskacsa” című mese a hattyúfiókárról, akit kicsiként kiközösítettek csúnyasága miatt, de felnőve szép hattyúvá alakult, sok csúnyácska vagy átlagos fiú és lány számára ad reményt. És ez a remény nem is légből kapott. Vannak olyan ismerőseink (vagy talán mi magunk?) – akik látszólag hétköznapi, szürke „kisegerek” – de ha mások megbecsülő figyelme rájuk irányul, vagy megtalálja őket a boldogság, az elismerés, kivirulnak. A rút kiskacsák reménysége azért is reális, mert mindenki tetszik valakinek, csak az a kérdés, megtalálják-e egymást...

Azt tartja a népi bölcsesség, hogy negyven után az ember már felelős az arcáért, vagyis ami a lelkünkben van, az kiül az arcunkra. Mint minden leegyszerűsítő megállapításban, ebben is van némi igazság. Én azonban jobban kedvelem és igazabbnak tartom Szent Ágoston megfogalmazását: „Amilyen mértékben növekszik benned a szeretet, olyan mértékben növekszik szépséged, a lélek szépsége.”

A szépség energiát ad sokféle küzdelmünknek, megszünetíti kopárnak érzett életünket, feledteti a fáradtságot. A szép ember, állat, növény vagy dolog pusztá látványa is előlékennyé tesz, felvillanyoz, örömmel tölt el – vagyis a szépségélmény az egyik legnagyobb ajándék, amit az élettől kaphatunk. Kevés bennem a hajlam a misztikumra, mégis úgy érzem, hogy Simone Weil, a 20. század misztikus gondolkodója eltalálta a lényegét: „A szép magában foglalja a pillanatnyi lét és az örökkévalóság egységét.” ♦